

Openingstekst: Psalm 12

- 1 Voor de koorleider. Op de wijs van De achtste. Een psalm van David.
2 Grijp in, HEER! Niemand is nog trouw, geen mens spreekt nog waarheid.
3 Ze beliegen elkaar allemaal, vals en verraderlijk is hun woord.
4 HEER, snijd hun valse tongen af, snoer de monden vol grootspraak
5 die zeggen: 'Met onze tong zijn we sterk, onze mond helpt ons, wie kan ons aan?'
6 Zwakken en armen zuchten onder het geweld. 'Om hen sta ik op,' zegt de HEER, 'Ik breng de redding die zij verlangen.'
7 De woorden van de HEER zijn zuiver als zilver, gesmolten in de smeltkuil, gelouterd tot zevenmaal toe.
8 Behoed hen, HEER, bescherm hen steeds tegen dat volk.
9 Overal sluipen verraders rond en onder de mensen verbreidt zich het kwaad.

Lezing:

Handelingen 1: 12-15

Daarop keerden de apostelen van de Olijfberg terug naar Jeruzalem. Deze berg ligt vlak bij de stad, op een sabbatsreis afstand. Toen ze in de stad waren aangekomen, gingen ze naar het bovenvertrek waar ze verblijf hielden: Petrus en Johannes, Jakobus e Andreas, Filippus en Tomas, Bartolomeüs en Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon de Zeloot en Judas, de zoon van Jakobus. **Eensgezind** wijdden ze zich aan het gebed, **samen met** de vrouwen en met Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broers. In die dagen stond Petrus op te midden van de leerlingen er was **een groep van ongeveer 120 mensen bijeen** (...)

Handelingen 2: 1-4

Toen de dag van het Pinksterfeest aanbrak waren ze **allen** bij elkaar. Plotseling klonk er uit de hemel een geluid als van een hevige windvlaag, dat het huis waar ze zich bevonden geheel vulde. Er verschenen aan hen een soort vlammen, die zich als vuurtongen verspreidden en zich op ieder van hen neerzetten, en **allen** werden vervuld van de heilige Geest en begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven.

Overweging

(N.B. De gesproken tekst in de Pinksterviering en deze geschreven tekst komen niet geheel overeen)

Lieve mensen, Pinksteren is voor mij een bijzondere Hoogtijdag. Deze is verbonden met een plaats die mij dierbaar geworden is. Er is een heel interessant verhaal mee verbonden, dat nog steeds uitwerking heeft. Het gaat over mensen, die wij leren kennen. We kunnen ons inleven. Voor een deel van de Christenen is dit het grote feest, het begin van alles. Zij worden de mensen van Pinksteren genoemd, de 'Pentecostals'. Ongeveer een derde van alle Christenen wereldwijd rekenen zich tot deze vorm van navolging. Iets wat wij ons in Nederland nauwelijks lijken te realiseren. (Er is een transformatie allang aan de gang.)

Opnieuw viel mij bij de voorbereiding op, hoe vooringenomen ik ben tegenover Bijbelteksten. Anders gezegd: Hoe ik eigenlijk al meen te weten wat er staat, het verhaal te "kennen", te "begrijpen". Tegelijk is er dan vreugde, als je beseft dat serieus lezen, je openstellen voor de tekst, je afvragen wat je vooraf dacht, ook echt iets oplevert! Het verhaal krijgt kleur. Misverstanden worden rechtgezet. Soms wordt een dierbaar iets onderuit gehaald. En ja, ook in dit verhaal levert goed lezen resultaat op.

U hebt gezien: Ik heb de traditionele lezing aangepast. Op deze manier wordt ook u duidelijk, Waar het gebeurt. Wat er gebeurt. Hoe het gebeurt.

Waar het gebeurt: In Jeruzalem. Wie? Wel, het gaat niet om twaalf mannen, maar om zo'n 120 mensen, mannen, vrouwen, kinderen. Ze zijn-zegt Handelingen- overdag in de tempel, 's avonds bij elkaar. De hele tijd, 10 dagen biddend en wachtend. Ze houden elkaar intens vast. En dan "Wat gebeurt er eigenlijk": transformatie – verstaan van elkaar – woorden vinden – gemeenschap vormen.

Laten we ook eens kijken naar het 'waar', naar Jeruzalem. Tussen 2008 en 2021 heb ik – zoals verschillenden onder u – Jeruzalem met regelmaat bezocht en beter leren kennen. Met enige trots durf ik te zeggen dat ik de kerken ken in de binnenstad, in de Soek, waar ik in het begin hopeloos verdwaalde. Stukje bij beetje heb ik de verschillende kerken leren kennen. Ik neem mij voor een volgende viering Jeruzalem nu eens centraal te stellen, die fascinerende stad waar je de lagen van het byzantijnse rijk, de tijd van de kruistochten en het Ottomaanse Tijd tegenkomt. Waar je Russisch, Duits, Engels en frans kolonialisme in steen en instituten terugvindt. Waar elk van de dertien kerken een orthodoxe, een katholieke en een protestantse versie heeft. Graag wil ik binnenkort nog eens preken over 'Jeruzalem' zoals ik het heb leren kennen in die jaren, en die aspecten wat met u uitdiepen.

Terug naar het wie. Als je zoekt naar beelden van Pinksteren, op internet, in geïllustreerde bijbels en vooral in kinderbijbels, zie je keurig verdeelde vlammetjes op de twaalf discipelen neerdalen, in een bovenkamer. Dat is een ergerlijke, foute afbeelding.

Hoe gebeurt het: onverwacht, maar aangekondigd: 10 dagen na hemelvaart, na een periode van gebed. Kenners van de RK liturgie kennen het wel, voor mij was het nieuw: nieuwsbrief uit Jeruzalem (uit de Notre Dame, waar de apostolisch nuntius resideert), de noveen uitgelegd. Father Steffly.

Waarom zo ergerlijk: het is een vast thema in de geschiedenis van het Christendom: Telkens wanneer de kracht van het geloof opbloeit in de geschiedenis, is er eenheid, is er samenwerking, spelen vrouwen een grote rol. En telkens, als zo'n opleving zich consolideert, als beweging stolt in organisatie, dan versmalt de leiding al gauw geleidelijk maar onmiskenbaar naar een leiding door mannen. En daarmee worden die kinderbijbelafbeeldingen van 12 mannen een symbool van een versmalling van de pinksterboodschap.

Maar ergernis is alleen goed als het omgevormd kan worden. Als het omgebogen wordt tot iets goeds. Zoekend stuitte ik op een website "Pentecostals and Charismatics for Peace and Justice". Eén van vele sociaal bewuste en theologisch serieus te nemen bewegingen <http://www.pcpj.org>. Een feest om te lezen. Hoofdrubrieken zijn "economische rechtvaardigheid", "raciale rechtvaardigheid", gender-gelijkheid, zorg voor de schepping, spiritualiteit, (kritische) politiek.

Is het niet mooi? Ook in de Verenigde Staten van Amerika, ook in het pinksterspectrum van de kerken, zijn goede mensen aan het werk, vanuit hun geloof. Heel veel zelfs. De afbeelding op hun homepage is treffend: een zee van vuur daalt neer op een hele grote groep mensen. Ze hebben de 120 personen wel goed gelezen! En ook mannen en vrouwen! De uitstorting van de Geest is inclusief. Ook voor jongeren. Mensen van kleur. Divers!

En wat gebeurt er eigenlijk op die dag van Pinksteren? Welnu: Van afwachters worden de leerlingen mensen van actie en spreken in het openbaar. Van mensen die zitten aan tafel worden het mensen die naar buiten gaan, die hun bezittingen verdelen, die omzien naar elkaar en naar anderen, die de armen steunen. Het vuur van Pinksteren en dienen horen samen, zoals ook Desirée van Keulen ons vorige week uitgebreid heeft voorgelicht.

En ja, naast het dienen gebeurt nog een wonder. De mensen begrijpen elkaar dwars door grenzen heen. Ze worden één van zin – ze vormen gemeenschap.

Graag wil ik vertellen van een eigen ervaring met een Afrikaans-pentekostae kerk die ik mocht bezoeken, zo'n 12 jaar geleden. (Voor wie het interesseert: ik heb er nog korte video's van).

Deze kerk in Nairobi hoorde bij een grote groep van kerken die ontstaan zijn rond de tijd van de eerste wereldoorlog. Niet toevallig. Eerst was er zending, en veel Afrikanen 'herkenden' iets in die religie, die de missionarissen brachten. Maar toen de blanken elkaar in 1914, WO I, naar de keel vlogen, waren er op vele plaatsen Afrikaanse christenen die zeiden: die God van de blanken deugt. Maar die blanken hebben zijn boodschap niet begrepen. Kijk maar! En zij namen zelf de regie, ontwikkelden de liturgie verder, kregen hun eigen gewoonten. Op dit moment zijn het vele miljoenen Christen, vooral in Nigeria, Ghana en Zuid-Afrika. In DR Kongo is één van de grootste kerken die van de Kimbanuisten, de volgers van een prediker die de Belgen in gevangenschap hebben laten sterven. Maar terug naar de ervaring in Nairobi.

Ons bezoek in 2013 aan die kerk in de sloppenwijk Kibera in Nairobi –werd georganiseerd door de generaal secretaris van de Organisatie van Afrikaans geïnstitueerde Kerken (AIC). Wij steunden als Duitse Zending hun hoofdbureau, en merkten telkens: dit zijn mensen van het gesproken woord, niet van de rapporten en de financiële overzichten. En daarvan kwam dit bezoek aan een eredienst.

- Wie sloppenwijken kent is ermee vertrouwd. Het ergste is de stank. Niet alleen een organische stank, door het open riool veroorzaakt, maar gemengd met allerlei afval: verbrand plastic, een hint van gloor, van ammoniak, een bijtende, giftige stank.
- En in die stank een eenvoudige, keurig aangeveegde vierkante ruimte: de kerk. De mensen – in het wit met een groot rood kruis. Het enige mooie kleed dat ze bezitten. Een 40-tal personen, families, oud en jong. Niet hoog opgeleid. De voorganger, een jongeman van ongeveer 30 jaar.
- De eerste les die de twee westerlingen leren is: je schoenen uittrekken. Daar was ik niet op voorbereid. Maar is het niet logisch? Er zijn veel culturen waar je God alleen op kousenvoeten mag ontmoeten. Een lied. De beginvraag van de voorganger aan zijn gemeente: "Wie van jullie heeft er vannacht gedroomd"? Dan gesprek. Sommige dromen bouwde hij later mooi in zijn overdenking in. De liturgie is bijzonder. Niet altijd begrijp ik wat er gebeurt. Maar nooit heb ik het gevoel, dat ik de weg kwijt ben. Of dat we ons buiten het Christendom begeven.
- Ja, er is tongentaal: vergezeld van muziek, en gedisciplineerd. Een ander hoogtepunt: na de preek en de voorbeden roept en zingt en jaagt de gemeente samen de duivel weg uit de kerk. Het kwaad krijgt vorm, wordt verbeeld, en wordt weggejaagd uit hun leven. Misschien wel voor even.

Waarom vertel ik dit? Wat maakte zo'n diepe indruk bij dit bezoek? Hier herkende ik het verhaal van Pinksteren: De gemeenschap met elkaar staat centraal. Deze mensen zonder bezit, beleefden samen een diepe verbondenheid. Iedereen had een rol, ook jongeren, ook mensen die duidelijk een lichamelijke of geestelijke beperking hadden. In deze 'godsdienst' waren allen gezien, waren allen mededienaren, stond iedereen op hetzelfde plan.

Niet dat wij hier in de Ekklesia dit soort opwekking zouden moeten doen. Maar ook wij kunnen transformatie beleven. Ons moed inzigen. In gebed dichtbij mensen zijn, die platgeslagen en vernederd worden. Ook ons hart kan weer zacht worden, onze ogen kunnen weer opengaan, ons medelijden kan opnieuw vorm krijgen. In herinnering aan hem die gekruisigd werd, wiens ogen spraken van medelijden, wiens handen genaden, wiens woorden weer heel maakten. AMEN.

Zie verder:

<https://pcpj.org>

***Pentecostals & Charismatics for Peace & Justice** is a multicultural, gender inclusive, and ecumenical organization that promotes peace, justice, and reconciliation work among Pentecostal and Charismatic Christians around the world.*

Slottekst: Toni Morrison (1931-2019)

Er is geen tijd voor wanhoop, geen plaats voor zelfmedelijden, geen behoefte aan stilte, geen ruimte voor angst. We spreken, we schrijven, we doen taal. Dat is hoe beschavingen genezen